

Cynllun
Cyngor Gwynedd
2023-28

Rhagair Arweinydd y Cyngor

Braint yw cael cyflwyno Cynllun Cyngor Gwynedd 2023-28 sy'n gosod ein dyheadau a blaenoriaethau am y pum mlynedd nesaf. Nid dogfen ddi-ddim i'w roi i'r un ochr ac anghofio amdani yw hon, ond yn hytrach dyma lawlyfr sy'n dangos yn glir sut yr ydym am wireddu ein haddewid i'n trigolion dros y cyfnod nesaf.

Heb os, dyma Gynllun uchelgeisiol a hynny mewn hinsawdd heriol tu hwnt. Rydym yn cael ein gwasgu o nifer o gyfeiriadau gyda rhai o sgil effeithiau Covid-19 a Brexit yn parhau, yn ogystal â'r cynnydd mewn costau byw ac ynni sy'n effeithio'n ar ein trigolion o ddydd i ddydd. Mae chwyddiant a phenderfyniadau annoeth gan Weinidogion yn San Steffan yn golygu bod Awdurdodau Lleol yn wynebu toriadau difrifol dros y blynyddoedd nesaf - hynny oll tra bod y galw am wasanaethau a chymorth gennym yn cynyddu.

Rydym yn brwydro yn erbyn y llif, ac ni fyddai hyn yn bosib heb ein gweithlu ymroddedig sy'n parhau i gynig gwasanaeth i bobl Gwynedd 24 awr y dydd, 365 diwrnod y flwyddyn. Mae ein diolch yn fawr i bob un ohonynt.

Gwyddom hefyd mai ffôl fyddai ceisio cyflawni'r uchelgeisiau ar ein pen ein hunain. I lwyddo mae angen i ni gyd-weithio a pharhau i fagu perthynas iach gydag ystod eang o bartneriaid - y trydydd sector, y sector breifat, gwasanaethau cyhoeddus eraill ac wrth gwrs ein cymunedau brwdfrydig. Mae Gwynedd yn sir unigryw. Yma mae gennym gymunedau Cymraeg naturiol a bywiog, ac mae ein hymrwymiad i fod ar flaen y gad wrth hyrwyddo defnydd o'r Gymraeg ym mhob man ac ar bob achlysur yn parhau i fod yn brif flaenoriaeth.

O brysurdeb Dinas Bangor, i bendraw Llŷn a lawr i gefn gwlad Dde Meirionnydd, mae'n naturiol na fydd anghenion yr ardaloedd yr un fath ac mae'r Cynllun yn adeiladu ar sgysiau a gynhaliwyd â chymunedau yn ystod 2022. Tra bod llawer o benderfyniadau allan o'n dwylo ac i'w wneud ymhell o Wynedd gan Lywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU, rydym wedi gwneud yn siŵr ein bod yn cyfeirio'r adnoddau prin sydd gennym i'r meysydd lle mae eu hangen fwyaf.

Yn fy marn i, ni fu erioed fwy o angen am lywodraeth leol gref. Mae ein cynllun corfforaethol newydd yn dangos sut y gallwn, fel Cyngor, weithio ar y cyd ar draws Gwynedd i ddarparu'r gwasanaethau sydd eu hangen fel bod pob un o'n trigolion yn byw bywyd da a diogel.

Y Cynghorydd Dyfrig Siencyn
Arweinydd Cyngor Gwynedd

Cyflwyniad

Mae'r cynllun hwn yn amlinellu ein gweledigaeth a'n blaenoriaethau dros y pum mlynedd nesaf.

Yn dilyn ymgynghoriad eang gyda pobl Gwynedd fel rhan o gynllun Ardal Ni, ynghyd a nifer o drafodaethau ac adborth gan drigolion y sir a thu hwnt, lluniwyd cyfres o flaenoriaethau a phrosiectau fydd yn ein galluogi i ddatblygu a gwella'r gwasanaethau a ddarperir i bobl Gwynedd ymhellach.

Wrth gwrs, dim ond rhan o weithgareddau'r Cyngor a welir yma, ac mae'r gwaith dyddiol o ddarparu gwasanaethau yn parhau ledled y sir.

Fel mae pawb yn gwybod bellach, mae hi'n gyfnod anodd yn ariannol, a does dim dwywaith y bydd hi'n her i'r Cyngor gyflawni pob un o'r prosiectau ar amser. Fodd bynnag, byddwn yn anelu'n uchel dros y pum mlynedd nesaf ac yn gweithio'n galed er mwyn cyrraedd pob uchelgais sydd wedi ei gosod ar gyfer y blaenoriaethau yn y cynllun. Er mwyn gwneud hynny byddwn yn adolygu'r cynllun yn gyson ac yn gosod cerrig milltir ar gyfer pob brosiect er mwyn caniatáu i ni fesur ein cynnydd yn flynyddol.

Mae'r cynllun yn cynnwys cyfres o brosiectau ar gyfer y pum mlynedd nesaf o dan saith maes blaenoriaeth:

- **GWYNEDD YFORY** - Rhoi'r cychwyn gorau posib mewn bywyd i'n plant a'n pobl ifanc
- **GWYNEDD LEWYRCHUS** - Cryfhau'r economi a chefnogi trigolion Gwynedd i ennill cyflogau teilwng
- **GWYNEDD GLYD** - Cefnogi pobl Gwynedd i fyw mewn cartrefi addas a fforddiadwy yn eu cymunedau
- **GWYNEDD OFALGAR** - Cefnogi trigolion Gwynedd i fyw bywydau llawn a diogel yn ein cymunedau
- **GWYNEDD GYMRAEG** - Sicrhau ein bod yn rhoi pob cyfle posib i'n trigolion ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned
- **GWYNEDD WERDD** - Gwarchod harddwch naturiol y sir, ac ymateb yn gadarnhaol i'r argyfwng newid hinsawdd
- **GWYNEDD EFFEITHLON** - Rhoi trigolion Gwynedd yn gyntaf gan eu trin yn deg a sicrhau fod y Cyngor yn perfformio'n effeithiol ac effeithlon.

Y Meysydd Blaenoriaeth o fewn y ddogfen hon yw ein Hamcanion Llesiant dan Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru (2015). Bydd yr Amcanion yn cyfrannu'n uniongyrchol at gyflawni'r saith nôd llesiant cenedlaethol.

Wrth weithredu byddwn hefyd yn rhoi ystyriaeth briodol i'r pum ffordd o weithio o fewn y Ddeddf trwy ystyried yr hirdymor, atal, gweithio'n integredig, gweithio'n gydweithredol a chynnwys pobl o bob oed. Byddwn yn gwneud hyn drwy fabwysiadu ffordd o weithio sydd â'i ffocws ar roi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud.

Gweler wybodaeth bellach am hynny yn ein Datganiad Llesiant – gweler Atodiad 4.

Meysydd Blaenoriaeth a Phrosiectau

Mae'r saith maes blaenoriaeth isod wedi eu hadnabod ar gyfer y pum mlynedd nesaf.

1. Rhoi'r cychwyn gorau posib mewn bywyd i'n plant a'n pobl ifanc
2. Cryfhau'r economi a chefnogi trigolion Gwynedd i ennill cyflogau teilwng
3. Cefnogi pobl Gwynedd i fyw mewn cartrefi addas a fforddiadwy yn eu cymunedau
4. Cefnogi trigolion Gwynedd i fyw bywydau llawn a diogel yn ein cymunedau
5. Sicrhau ein bod yn rhoi pob cyfle posib i'n trigolion ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned
6. Gwarchod harddwch naturiol y sir, ac ymateb yn gadarnhaol i'r argyfwng newid hinsawdd
7. Rhoi trigolion Gwynedd yn gyntaf gan eu trin yn deg a sicrhau fod y Cyngor yn perfformio'n effeithiol ac effeithlon.

Mae'r isod yn amlinellu'r prosiectau fesul Maes Blaenoriaeth.

Maes Blaenoriaeth 1 – GWYNEDD YFORY

Rhoi'r cychwyn gorau posib mewn bywyd i'n plant a'n pobl ifanc

Ein huchelgais yw sicrhau fod pob disgybl a addysgir yng Ngwynedd yn cael:

- Eu trin yn gyfartal, eu hannog i drin eraill yn gyfartal a sicrwydd bod eu llesiant a'u hapusrwydd yn flaenoriaeth gennym.
- Addysg o'r safon orau gan gynnwys mynediad at ystod eang o bynciau academiaidd a galwedigaethol er mwyn cyflawni gofynion y 'Cwricwlwm i Gymru' newydd.
- Mynediad at Addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu cyfnod mewn addysg.
- Eu haddysgu mewn adeiladau sydd mewn cyflwr da, yn ddiogel ac yn addas i bwrpas hyd orau ein gallu.
- Y cyfle i ddatblygu i fod yn bobl gyflawn, hapus a hyderus yn y byd.
- Cefnogaeth gan wasanaethau proffesiynol wedi eu teilwra i gwrdd ag anghenion dysgu ychwanegol.
- Y cyfle i gael pryd maethlon yn yr ysgol yn ddi-gost i gymaint o ddisgyblion a sy'n bosibl.
- Mynediad at gyfarpar a thechnoleg sy'n hybu dysgu cyfoes ac effeithiol
- Sicrhau fod caeau chwarae a chyfleusterau addas ar gael iddynt yn eu hamser hamdden pan yn blant ac yn bobl ifanc.

Prosiectau	Trosolwg
Trawsnewid addysg ar gyfer plant yn eu blynyddoedd cynnar	Mae'r blynyddoedd cynnar yn allweddol i ddatblygiad cymdeithasol plant, a gwelwyd pwysigrwydd y cyfnod hwn yn enwedig yn ystod y pandemig. Rydym am drawsnewid y gwasanaeth yma a byddwn yn cydweithio gyda'r gwasanaeth iechyd a'r Mudiad Meithrin er mwyn sicrhau fod holl blant y sir yn cael y cychwyn gorau posib i'w cyfnod mewn addysg.
Cinio ysgol am ddim	Bydd holl blant ysgolion cynradd y sir yn cael cinio ysgol am ddim, a byddwn yn ystyried os yw'n bosibl ymestyn hyn i ddisgyblion uwchradd hefyd. O ganlyniad, bydd angen i ni uwchraddio ein ceginau a'r manau bwyta er mwyn ymdopi gyda'r niferoedd uwch fydd yn cael cinio ysgol.
Moderneiddio adeiladau a'r amgylchedd dysgu	Er gwaethaf buddsoddiad sylweddol dros y degawd diwethaf, mae nifer o adeiladau ysgolion y sir dal i

	<p>fod yn hen ac angen eu moderneiddio. Byddwn yn parhau i wneud gwelliannau i ysgolion ledled y sir ac yn benodol ardal Bangor a Cricieth, a byddwn yn cymryd pob cyfle i ymgeisio am gymorth grant i'n galluogi i foderneiddio adeiladau presennol a datblygu adeiladau newydd.</p> <p>Byddwn hefyd yn gorffen ein adolygiad o drefniadau addysg ôl-16 yn Arfon er mwyn sicrhau eu bod yn cynnig y trefniant gorau i ddysgwyr yr ardal.</p>
Hyrwyddo llesiant plant a phobl ifanc a lleihau y gost o anfon plant i'r ysgol	<p>Gyda chostau pethau dyddiol fel gwisg ysgol, bwyd, cludiant, a deunyddiau ysgrifennu ar gynnydd, rydym am ail-edrych ar y costau sydd ynghlwm ag anfon plant i'r ysgol gyda'r bwriad o'u lleihau, tra'n gwarchod yr addysg a'r profiadau gwerthfawr mae ein plant yn gael yn ystod ac ar ôl oriau ysgol.</p> <p>Byddwn hefyd yn ymdrin gyda materion llesiant yn cynnwys effeithiau emosiynol a seicolegol, ac yn cefnogi materion ehangach sy'n effeithio plant a phobl ifanc, er enghraifft magu hyder, cydraddoldeb, iechyd meddwl, problemau cludiant, a sicrhau profiad gwaith a chyfleon am swyddi.</p>
Ymestyn cyfleoedd chwarae a chymdeithasu ar gyfer plant a phobl ifanc y sir	<p>Mae cyfleon chwarae yn bwysig i ddatblygiad plentyn ac mae darparu meysydd chwarae o safon yn un ffordd y gallwn hybu'r cyfleon hyn. Byddwn felly yn ail edrych ar ein holl feysydd chwarae ac yn datblygu cynllun fydd yn ystyried sut y gallwn eu gwella yn ogystal â'u cynnal.</p> <p>Byddwn hefyd yn edrych ar sut mae'r ddarpariaeth newydd ar gyfer leuenctid yn gweithio ar draws y Sir a pha ddeilliannau y mae'n cyflawni i bobl ifanc</p>

Maes Blaenoriaeth 2 – GWYNEDD LEWYRCHUS

Cryfhau'r economi a chefnogi trigolion Gwynedd i ennill cyflogau teilwng

Sylfaen caniatáu i bobl Gwynedd ffynnu yw sicrhau fod yna swyddi addas ar gael yn y sir sy'n talu cyflogau sy'n eu galluogi i gynnal eu hunain a'u teuluoedd. Ein huchelgais yw i sicrhau:

- Swyddi o safon
- Cefnogi busnesau i ffynnu
- Twristiaeth gynaliadwy er budd cymunedau
- Cymunedau cryf a gwydn
- Canol trefi llewyrchus a llawn bwrlwm

Prosiectau	Trosolwg
Hyrwyddo ein diwylliant ac economi ymweld gynaliadwy	<p>Byddwn yn cymryd cyfres o gamau er mwyn hyrwyddo ein diwylliant a chreu economi ymweld gynaliadwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bydd Cynllun Economi Ymweld Cynaliadwy Gwynedd ac Eryri, a luniwyd ar y cyd gydag Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri, yn cael ei lansio yng Ngwanwyn 2023. Bydd prif bartneriaid a rhan ddeiliaid yn cydweithio i gyflawni'r hyn fydd yn y Cynllun gan sefydlu

	<p>Partneriaeth Economi Ymweld Cynaliadwy Gwynedd ac Eryri.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Byddwn yn sicrhau llewyrch o'r dynodiad Safle Treftadaeth y Byd Tirwedd Llechi Gogledd Orllewin Cymru a sicrhau adnoddau i gyflawni'r Cynllun Gweithredu Safle Treftadaeth y Byd. • Byddwn yn Rheoli Cartrefi Modur sy'n ymweld â Gwynedd drwy beilota datblygu hyd at 6 safle pwrpasol i gartrefi modur aros dros nos. • Bydd cynnal Eisteddfod Genedlaethol 2023 yng Ngwynedd yn lwyfan i ddathlu ein diwylliant a iaith, celfyddydau a chwaraeon a sicrhau bod yr Eisteddfod yn gadael gwaddol gadarnhaol ar gymunedau Gwynedd.
Adfywio cymunedau a chanol trefi	<p>Byddwn yn sefydlu Fframwaith Adfywio drwy ddatblygu Cynlluniau Adfywio Lleol ar gyfer 13 dalgylch ar draws y sir ac yn sicrhau trefniadau traws-adrannol o fewn y Cyngor er mwyn sicrhau fod rhaglenni gwaith yn cyd-blethu a rhannu gwybodaeth gyda chymunedau drwy barhau gyda'r gwaith ymgysylltu. Bydd cynlluniau gweithredu ar gyfer Canol Tref/ Dinas yn cael eu paratoi ar gyfer trefi unigol.</p>
Creu'r amgylchiadau gorau posib yng Ngwynedd i fusnesau a mentrau cymunedol ffynnu, a chefnogi pobl Gwynedd mewn i waith	<p>Byddwn yn cefnogi busnesau a mentrau cymunedol Gwynedd i ffynnu mewn sawl ffordd megis datblygu cynnyrch a chael mynediad i farchnadoedd newydd, helpu mentrau i arbed arian drwy leihau gwastraff a defnyddio technoleg yn well, cefnogi busnesau yng Ngwynedd i fasnachu gyda'i gilydd a blaenoriaethu helpu mentrau sydd yn ymrwymo i dalu 'cyflog byw gwirioneddol' i'w gweithwyr. Byddwn yn hybu busnesau i wneud y mwyaf o'r Gymraeg, yn datblygu mwy o unedau busnes i'w gosod ar rent, ac yn ymdrechu i sicrhau fod prosiectau Cynllun Twf Gogledd Cymru yn elwa pobl Gwynedd. Byddwn hefyd yn helpu pobl Gwynedd i gyflawni eu potensial a chefnogi y rhai sydd wedi eu heithrio o'r farchnad llafur i ddechreio i waith a gweithio gyda chyflogwyr i'w helpu i sicrhau gweithwyr digonol.</p>
Cadw'r Budd yn Lleol	<p>Mae'r Cyngor yn gyfrifol am brynu nwyddau a gwasanaethau sylweddol gan gwmnïau allanol ac rydym yn awyddus i weld busnesau lleol yn cystadlu ac ennill y cytundebau hyn er mwyn sicrhau fod cymaint o wariant y Cyngor ag sy'n bosibl yn aros yn lleol.</p> <p>Bydd y prosiect yma yn sicrhau ein bod yn gwneud pob ymdrech i gefnogi busnesau lleol i ymgeisio am gyfleon, o fewn y rheolau perthnasol, tra ar yr un pryd yn sicrhau fod y Cyngor yn cael y gwerth gorau am yr arian sy'n cael ei wario.</p>

Cefnogi pobl Gwynedd i fyw mewn cartrefi addas a fforddiadwy yn eu cymunedau

Ein huchelgais yw i sicrhau bod gan pob person yng Ngwynedd fynediad at gartref addas o safon, sy'n fforddiadwy ac sy'n gwella eu hansawdd bywyd. Byddwn yn ceisio cyflawni hyn drwy osod uchelgais i:

- Sicrhau fod neb yn ddigartref yng Ngwynedd
- Helpu trigolion Gwynedd i fod yn berchen ar gartref fforddiadwy yn eu cymuned
- Sicrhau bod tai newydd yng Ngwynedd yn amgylcheddol gyfeillgar
- Sicrhau fod tai Gwynedd yn cael dylanwad cadarnhaol ar iechyd a llesiant trigolion y sir

Prosiectau	Trosolwg
Cynyddu'r cyflenwad o dai i bobl leol	<p>Byddwn yn cyflawni'r prosiectau sydd yn rhan o'n Cynllun Gweithredu Tai i gynyddu'r cyfleon i drigolion Gwynedd allu sicrhau cartref addas. Ymysg y 33 prosiect unigol sy'n rhan o'r Cynllun Gweithredu Tai, byddwn yn:</p> <ul style="list-style-type: none">• Cydweithio gyda'r Cymdeithasau tai lleol i adeiladu mwy o dai cymdeithasol trwy gyflymu'r rhaglen adeiladu gan anelu i godi 500 o dai newydd.• Adeiladu ein tai ein hunain mewn safleoedd ar draws y sir. Byddant ar gael i drigolion lleol ar rent canolraddol neu i'w prynu trwy gynlluniau rhannu ecwiti. Anelir i godi 100 o dai o'r math yma.• Prynu tai preifat er mwyn eu gosod ar rent fforddiadwy i bobl leol. Byddwn yn targedu tai gwag yn y lle cyntaf ond byddwn hefyd yn edrych ar dai sydd ar y farchnad agored. Anelir i brynu 100 o dai fforddiadwy dros oes y Cynllun.• Darparu cymorth ar ffurf cynllun rhannu ecwiti fel y gall prynwyr tro cyntaf lleol gystadlu yn y farchnad dai.• Darparu grantiau er mwyn helpu prynwyr tro cyntaf i adnewyddu tai gweigion i safon byw derbyniol. Bydd hyn yn dod â thai gwag yn ôl i ddefnydd ac yn helpu pobl ifanc a phrynwyr tro cyntaf i fyw mewn tŷ. Anelir i ddod â 250 o dai gwag yn ôl i ddefnydd.• Byddwn yn prynu tir adeiladu ar gyfer y dyfodol.
Ymdrin efo'r argyfwng costau ynni a thlodi tanwydd	<p>Mae costau ynni cynyddol yn golygu fod nifer o bobl y sir yn methu fforddio cadw eu tai yn gynnes, ac o ganlyniad mae perygl gwirioneddol i iechyd rhai o'n trigolion.</p> <p>Byddwn yn cydweithio gyda'n partneriaid i hyrwyddo a hwyluso cynlluniau arbed ynni, grantiau, a budd-daliadau er mwyn sicrhau fod cymaint o bobl a phosib yn manteisio ar y cymorth sydd ar gael ar adeg heriol iawn.</p>
Sicrhau nad oes neb yn ddigartref yng Ngwynedd	<p>Er mwyn sicrhau nad ydi pobl digartref yn gorfod treulio amser maith mewn llety dros dro, byddwn yn:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Datblygu uned ‘tai â chefnogaeth’ ein hunain, sef llety lle darperir cefnogaeth i unigolion digartref gan staff arbenigol er mwyn caniatáu iddynt ddysgu a datblygu sgiliau bywyd er mwyn gwella eu gallu i gynnal tenantiaeth yn y dyfodol. • Adnewyddu ac uwchraddio hen adeilad NatWest a GISDA yng Nghaernarfon i ddarparu pump fflat i ieuenctid digartref, ac ymestyn y caffi presennol i greu cyflogaeth i’r digartref, ynghyd â chreu cartref parhaol i GISDA a chreu gofod aml-asiantaethol i gefnogi ieuenctid digartref. • Rhoi pecyn cefnogaeth at ei gilydd i annog landlordiaid preifat i gynnig llety parhaol i’r digartref, yn hytrach na’u gosod am gyfnodau tymor byr neu fel llety gwyliau. Anelir i gael 100 o unedau llety parhaol dros oes y Cynllun. • Gweithio i atal digartrefedd trwy gynyddu ein capasiti i gynorthwyo a chefnogi unigolion bregus i barhau yn eu cartref. • Ceisio symud pobl digartref i lety sefydlog cyn gynted â phosibl, yn hytrach na’u bod yn aros mewn llety dros dro am gyfnodau hir.
<p>Rheolaeth ail gartrefi a llety gwyliau tymor byr</p>	<p>Mae’r nifer sylweddol o dai yng Ngwynedd sy’n cael eu defnyddio fel ail gartrefi a llety gwyliau tymor-byr yn cael effaith andwyol ar allu pobl y sir i gael mynediad at gartrefi yn eu cymunedau.</p> <p>Mae’r Cyngor wedi cyflwyno ymchwil manwl i’r Llywodraeth yn amlygu’r angen am weithredu ym meysydd cynllunio, trethiant a thrwyddedu er mwyn cael gwell rheolaeth o’r sefyllfa. Yn dilyn cyhoeddiadau diweddar gan y Llywodraeth, gan gynnwys sefydlu Peilot Dwyfor sy’n ymrwymo i gyflwyno camau i daclo problemau yn y maes, mae’r Cyngor yn paratoi i weithredu’r newidiadau deddfwriaethol mor fuan a phosibl. Byddwn hefyd yn gosod premiwm treth Cyngor ar gyfer ail gartrefi a thai gwag bob blwyddyn ar gyfradd priodol i ymateb i’r sefyllfa ar y pryd.</p>

Cefnogi trigolion Gwynedd i fyw bywydau llawn a diogel yn ein cymunedau

Mae gofalu am unigolion bregus yn un o brif gyfrifoldebau a'n huchelgais yw cefnogi trigolion Gwynedd i fyw bywydau llawn a diogel yn ein cymunedau drwy:

- Ddiogelu plant, pobl ifanc ac oedolion bregus neu sy'n agored i niwed.
- Gefnogi trigolion i gymryd rhan ac ymgysylltu gyda'u cymunedau, ac i leihau tloedi a'i effeithiau.
- Sicrhau bod plant, pobl ifanc a'u teuluoedd yn byw bywydau hapus ac yn cyrraedd eu potensial o ran eu haddysg, iechyd a lles.
- Sicrhau bod gwybodaeth ar gael i drigolion Gwynedd i'w cynorthwyo i wneud penderfyniadau gwybodus am eu hiechyd a'u lles corfforol a meddyliol.
- Alluogi trigolion Gwynedd i fyw yn annibynnol mewn llety addas a chydag urddas gyhyd ag y bo modd yn eu cymuned.
- Gefnogi gofalwyr di-dâl.
- Ddarparu gofal a chefnogaeth o safon uchel yn y lle iawn ar yr amser iawn.
- Cefnogi ein cymunedau i sicrhau hygyrchedd ac i ddatblygu'n Wynedd Oed-Gyfeillgar.

Prosiectau	Trosolwg
Cefnogaeth Ataliol yn Lleol	<p>Byddwn yn gweithio'n ataliol i gefnogi a diogelu unigolion yn lleol drwy hybu eu llesiant a'u hannog i gyfrannu o fewn eu cymunedau.</p> <p>Ymysg ein cynlluniau mae:</p> <ul style="list-style-type: none">• Cyfrannu at ddatblygiadau iechyd a gofal ym Mangor a Phenygroes• Ehangu ein rhwydwaith o hybiau cymunedol ar gyfer unigolion ag anableddau dysgu, gan ganolbwyntio i ddechrau ar Ganolfan Dolfeurig, Dolgellau• Cyhoeddi rhaglen o weithgareddau a chyfleon i unigolion a gofalwyr ar draws y sir• Sicrhau fod Gwynedd yn sir oed gyfeillgar a bod trigolion o bob oed yn medru cael bywyd da yn eu cymuned leol• Rhannu gwybodaeth gyda'n cymunedau'n fwy effeithiol a gwella ein dulliau o ymgysylltu wrth ddatblygu'n gwasanaethau
Byw'n Annibynnol	<p>Mae anghenion gofal unigolion y sir yn newid ac mae unigolion yn byw'n hirach. Mae angen i ni felly addasu ein gwasanaethau i alluogi pobl i fyw'n annibynnol o fewn eu cymunedau.</p> <p>Ymysg ein cynlluniau mae:</p> <ul style="list-style-type: none">• Ehangu ein darpariaeth gofal dydd ac ysbaid a darparu rhagor o opsiynau llety addas ar gyfer unigolion ag ystod eang o anghenion, megis Tai Gofal Ychwanegol• Cydweithio ar draws sectorau i sicrhau bod ein gwasanaethau gofal cartref wedi'u teilwra ac ar gael yn brydlon pan fo'u hangen• Arwain ar Gynllun Gofalwyr ar draws y maes gofal Oedolion a Phlant i gefnogi gwaith amhrisiadwy gofalwyr di-dâl ar draws y sir

	<ul style="list-style-type: none"> • Sicrhau ein bod yn defnyddio teleofal a thechnoleg i'w lawn botensial i hybu annibyniaeth unigolion • Hwyluso'r broses o dderbyn a darparu gofal drwy daliadau uniongyrchol drwy ystyried dulliau megis Waled Rhithiol
Gofal Arbenigol o Ansawdd	<p>Byddwn yn sicrhau bod gofal priodol ac arbenigol ar gael yn amserol; a hynny ar draws ein holl darpariaethau gofal.</p> <p>Ymysg ein cynlluniau mae:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sicrhau darpariaeth nyrsio a dementia digonol ar draws y sir gan gynnwys datblygu gwlaŵ nyrsio ar safle Penrhos, Pwllheli • Sicrhau ein bod yn gweithio ar y cyd gyda'r Bwrdd Iechyd i'n galluogi i gyflawni'r hyn sy'n bwysig i oedolion Gwynedd. • Datblygu ein gwasanaethau iechyd meddwl i sicrhau pwyslais digonol ar lesiant unigolion • Cryfhau ein gallu i gefnogi darparwyr gofal i gynnal gwasanaeth o safon i drigolion Gwynedd • Cyfrannu at brosiect Cynllunio'r Gweithlu i sicrhau sylw priodol i heriau a chyfleon penodol y maes gofal • Rhoi trefniadau newydd Diogeliadau Amddiffyn Rhyddid ar waith i warchod hawliau pobl sy'n derbyn gofal yn y sir
Cefnogi Llesiant Pobl	<p>Mae rhai trigolion yn ei chael hi'n anodd i ymdopi gyda heriau bywyd ac mae sefyllfa nifer o drigolion wedi gwaethygu yn sgil yr argyfwng costau byw. Mae'r trigolion hyn angen cefnogaeth i ymdopi, i ffynnu, i fod yn ddiogel, ac i gadw'n iach.</p> <p>Mae gennym rwydwaith eang drwy ein cymunedau sy'n helpu ac yn cefnogi trigolion i ymdopi ac yn ymateb i'w anghenion amrywiol. Mae'r rhwydwaith honno angen cefnogaeth i gynnal yr ymdrech gwirfoddol hwnnw, a byddwn yn gweithio i gryfhau'r gwaith hanfodol yma dros y blynyddoedd nesaf.</p>
Cynllun Awtistiaeth	<p>Mae plant, pobl ifanc ac oedolion awtistig yn ei chael hi'n anodd cael y gefnogaeth arbenigol sydd ei angen. Byddwn felly yn gwella'n darpariaeth a'i gwneud hi'n haws i unigolion a'u teuluoedd i drosglwyddo rhwng gwahanol wasanaethau.</p>
Datblygu darpariaeth breswyl i blant mewn gofal mewn cartrefi grŵp bychan	<p>Rydym am wella profiadau'r plant sydd yn ngofal y Cyngor gydag anghenion dwys a chymhleth, sydd ar hyn o bryd yn gorfod gadael y sir neu Gymru er mwyn cael darpariaeth addas. Byddwn yn datblygu cartrefi preswyl cofrestredig ar gyfer grwpiau bychan o hyd at ddau o blant fydd yn caniatáu iddynt gael gofal yng Ngwynedd, mynychu ysgolion lleol, a chymryd rhan gyflawn ym mywyd eu cymunedau.</p>

Maes Blaenoriaeth 5 – GWYNEDD GYMRAEG

Sicrhau ein bod yn rhoi pob cyfle posib i'n trigolion ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned.

Fel arweinydd cenedlaethol byddwn yn hybu ffyniant y Gymraeg ym mhob rhan o'r sir. Ein huchelgais yw:

- Sicrhau fod pob plentyn yng Ngwynedd yn gallu defnyddio'r Gymraeg yn hyderus yn yr ysgol ac mewn bywyd cymdeithasol.
- Hybu ffyniant y Gymraeg ym mhob rhan o'r sir a sicrhau fod cyfleon digonol i bawb allu defnyddio'r Gymraeg yn naturiol yn eu cymunedau.
- Gydweithio gyda'n partneriaid i hwyluso'r gallu i drigolion Gwynedd gael mynediad at holl wasanaethau cyhoeddus drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Sicrhau bod hybu'r Gymraeg yn rhan allweddol o holl waith y Cyngor, ac unrhyw gynlluniau sydd yn effeithio ar bobl Gwynedd.
- Cefnogi ymdrechion i greu siaradwyr newydd o bob oed.

Prosiectau	Trosolwg
Moderneiddio ac ehangu'r ddarpariaeth drochi ar gyfer dysgu Cymraeg i blant	Mae'n hanfodol fod dysgwyr sy'n newydd-ddyfodiaid yn cael cyfleoedd i ddysgu'r Gymraeg cyn gynted â phosibl, a hynny drwy ddarpariaeth gyfoes o'r radd flaenaf, a gaiff ei ledaenu ar draws Cymru. Mae'n hanfodol bod dysgwyr sy'n llai hyderus eu Cymraeg hefyd yn cael y cyfle i fagu hyder a gloywi eu Cymraeg drwy gefnogaeth y Gyfundrefn Addysg Drochi. Rydym hefyd am weld ehangu ein dulliau trochi iaith i gefnogi'r Gymraeg mewn ysgolion sy'n gwasanaethu cymunedau ble mae cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ar yr aelwyd a thu allan i'r ysgol yn gyfyngedig. Bydd y prosiect yma mewn cydweithrediad efo'r Gyfundrefn Drochi a'n hysgolion yn rhoi'r cyfle gorau i'n holl ddysgwyr ddod yn siaradwyr Cymraeg hyderus sy'n gallu defnyddio'r iaith ym mhob agwedd ar fywyd.
Hybu defnydd o'r Gymraeg gan drigolion Gwynedd	Byddwn yn cynnal prosiectau penodol fydd yn hybu'r defnydd o'r Gymraeg ac yn cynyddu'r cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned. Bydd hyn yn cynnwys cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg wrth ymwneud â gwasanaethau cyhoeddus a chymunedol.

Gwarchod harddwch naturiol y sir, ac ymateb yn gadarnhaol i'r argyfwng newid hinsawdd

Mae Cyngor Gwynedd wedi datgan argyfwng hinsawdd, a'n nod yw i fod yn gyngor carbon sero net ac ecolegol gadarnhaol erbyn 2030. Ein huchelgais yw i sicrhau:

- Lleihad sylweddol mewn allyriadau carbon.
- Ymateb i effeithiau newid hinsawdd.
- Cynnydd mewn bioamrywiaeth a chynefinoedd natur.
- Rhwydwaith rhagorol o lwybrau i drigolion gael y dewis o deithio llesol i'w man gwaith, addysg neu hamdden.
- Rhwydwaith cludiant cyhoeddus sy'n cwrdd ag anghenion cymunedau Gwynedd.

Prosiectau	Trosolwg
Gweithredu ar risgiau llifogydd	<p>Mae risgiau o lifogydd ac erydiad arfordirol yn cynyddu gyda effaith newid hinsawdd sy'n golygu fod lefelau mor yn codi a stormydd mwy dwys yn digwydd yn fwy aml. Mae gan Wunedd yr arfordir mwyaf yng Nghymru ac oherwydd natur ein tirwedd mae canran uchel o'n cymunedau, a'r isadeiledd sy'n eu gwasanaethu, ar yr arfordir.</p> <p>Byddwn yn cydweithio gydag asiantaethau eraill, er mwyn blaenoriaethu ein harfordir ar sail risg, ac yn llunio cynllun gweithredu i fynd i'r afael â'r risgiau lle bo hynny'n bosibl.</p> <p>Mae yna hefyd risg o lifogydd mewndirol pan fo dŵr yn cronni ac afonydd yn gorlifo. Byddwn yn llunio cynlluniau dalgylch er mwyn helpu i osgoi/ymateb i fygythiadau presennol a chynyddol i'r dyfodol.</p>
Gwastraff ac ailgylchu	<p>Byddwn yn paratoui strategaeth wastraff ac ailgylchu newydd er mwyn ceisio cynyddu'r lefel ailgylchu yn y sir i gwrdd â'r targed cenedlaethol o 70% erbyn 2025. Bydd yn asesu pa mor effeithiol yw'n trefniadau casglu sbwriel presennol o ran hybu ailgylchu (o ddrws i ddrws ac yn ein canolfannau) ac yn cyflwyno trefniadau newydd lle bo angen.</p>
Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur	<p>Mae 'Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur' y Cyngor yn gosod uchelgais sy'n nodi y "bydd Cyngor Gwynedd yn garbon sero net ac yn ecolegol gadarnhaol erbyn 2030."</p> <p>Mae'r Cynllun yn cynnwys amrediad eang o brosiectau i leihau allyriadau carbon o'n defnydd o fflyd a theithio, defnydd o adeiladau, caffael, goleuo strydoedd a sawl maes arall. Byddwn yn cychwyn gyda buddsoddiad pellach o £3m mewn cynlluniau ynni adnewyddol a byddwn hefyd yn llunio mesurau penodol i fynd i'r afael â sgil effaith newid hinsawdd ar gymunedau Gwynedd.</p>
Teithio Llesol	<p>Mae teithio llesol yn anelu i sicrhau fod cerdded a beicio yn dod y dewis arferol ar gyfer teithiau bob dydd, er mwyn gwella iechyd personol, ansawdd yr aer ac yn gwneud lleoedd yn fwy dymunol i fyw a gweithio ynddynt.</p>

	Byddwn yn gwella llwybrau cerdded a beicio presennol y sir, a chyflwyno llwybrau teithio llesol o'r newydd er mwyn hwyluso mwy o gerdded a beicio yn ein cymunedau.
Trafnidiaeth Gyhoeddus	Byddwn yn adolygu ein darpariaeth trafndiaeth gyhoeddus presennol gyda'r nod o ddatblygu rhwydwaith cludiant cyhoeddus fydd yn gyfleus, yn ddibynadwy ac yn rhesymol ei gost er mwyn caniatáu i drigolion Gwynedd deithio yn hwylus bob diwrnod o'r wythnos. Fel rhan o'r cynllun yma, byddwn hefyd yn cyflwyno bysiau trydan newydd.
Cynllun Datblygu Lleol newydd	Byddwn yn llunio Cynllun Datblygu Lleol newydd ar gyfer Gwynedd fydd yn cyfarch anghenion tai, cyflogaeth, cymdeithasol ac amgylcheddol trigolion y sir dros y 15 mlynedd nesaf.
Cymunedau Glân a Thaclus	Mae gwaith ymgysylltu diweddar wedi amlygu fod cymunedau glân a thaclus yn hanfodol os am hybu balchder bro. Mewn ymateb i hyn byddwn yn hwyluso gwelliannau ffisegol i'r amgylchedd adeiledig oddi fewn i ac yng nghyffiniau trefi a phentrefi yng Ngwynedd, trwy ganolbwyntio ar lefydd agored cyhoeddus. Byddwn hefyd yn hybu perchnogaeth leol a datblygu ymdeimlad o falchder bro drwy gydweithio a magu perthnasau â grwpiau/mudiadau lleol, gwirfoddolwyr a'r trydydd sector.

Maes Blaenoriaeth 7 - GWYNEDD EFFEITHLON

Rhoi trigolion Gwynedd yn gyntaf gan eu trin yn deg a sicrhau fod y Cyngor yn perfformio'n effeithiol ac effeithlon

Er mwyn sicrhau fod trigolion Gwynedd yn derbyn y gwasanaethau gorau posib mae cyfrifoldeb arnom i sicrhau fod ein trefniadau gweithredu mewnol o'r safon uchaf pob amser. Ein huchelgais yw:

- Hybu diwylliant gweithio agored a chynhwysol sydd bob amser yn rhoi anghenion pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud.
- Darparu adnoddau staffio digonol ac addas ar gyfer cyflwyno gwasanaethau.
- Bod yn sefydliad sy'n gofalu am lesiant ein gweithlu ac yn gwreiddio egwyddorion cydraddoldeb yn naturiol ym mhob rhan o'r sefydliad.
- Gwneud y defnydd gorau o bob adnodd ariannol.

Prosiectau	Trosolwg
Cynllunio'r Gweithlu	Prif nod y prosiect ydi sicrhau fod gan y Cyngor gyflenwad digonol o staff cymwys i'w alluogi i ddarparu gwasanaethau i drigolion y sir, a bod modd i ni sicrhau fod y cyflenwad hwnnw yn ei le am y tymor hir. Byddwn yn mynd i'r afael â phroblemau penodol recriwtio staff mewn meysydd allweddol megis gofal cymdeithasol ac addysg.
Datblygu diwylliant y Cyngor	Mae diwylliant y Cyngor yn rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud ac mae hynny yn golygu cael gwared o rwystrau sy'n atal staff rhag

	<p>gallu cyflawni, gyda penderfyniadau yn seiliedig ar dystiolaeth yn hytrach na thybiaethau.</p> <p>Rydym eisoes yn herio timau gwasanaeth i adlewyrchu ar eu trefniadau gwaith presennol, herio a ydynt yn rhoi pobl Gwynedd yn ganolog, ac ystyried a oes lle i wella.</p> <p>Byddwn yn canolbwyntio ar wreiddio diwylliant o rymuso, galluogi a chyflawni ar draws yr holl weithlu sy'n darparu gwasanaethau yn uniongyrchol yn ogystal ag yn anuniongyrchol i drigolion Gwynedd.</p>
Sicrhau tegwch i bawb	<p>Byddwn yn parhau gyda gwaith sydd eisoes ar y gweill er mwyn sicrhau fod y Cyngor, yn ei holl weithredoedd, yn rhoi sylw dyledus i gydraddoldeb.</p> <p>Byddwn yn adnabod gwaith sydd angen ei wneud er mwyn sicrhau fod y Cyngor yn trin pawb mewn ffordd sy'n deg, beth bynnag eu nodweddion cydraddoldeb, cefndir ac anghenion.</p>
Merched mewn arweinyddiaeth	<p>Mae'r nifer o ferched sydd yn cyflawni swyddogaeth rheolaethol o fewn y Cyngor yn anghymesur â rhaniad y gweithlu cyfan. Byddwn felly yn parhau gyda rhaglen datblygu potensial ar gyfer merched, cynnal awdit o'n dulliau recriwtio a phenodi ar gyfer swyddi rheolaethol, a chreu ffordd ar gyfer arweinwyr a darpar-arweinwyr benywaidd fel rhan o'r rhaglen i annog mwy o ferched i ymgeisio am uwch-swyddi o fewn y Cyngor.</p>
Rheoli effaith toriadau cyllidol cenedlaethol	<p>Mae'r Cyngor eisoes wedi torri ei gyllidebau er mwyn arbed dros £32m ers 2015/16, ond yn sgil y sefyllfa economaidd bresennol, nid yw'r arian bydd y Cyngor yn ei dderbyn gan y Llywodraeth yn ddigonol i ymdopi â chwyddiant a phwysau gwario newydd.</p> <p>Rydym yn wynebu bwlch ariannol o dros £12 miliwn dros y ddwy flynedd nesaf,</p> <p>Byddwn yn ymdrechu i wneud popeth y gallwn i leihau'r effaith ar y gwasanaethau a ddarperir i bobl Gwynedd gan dderbyn na fydd modd gosod cyllideb hafal heb gyfres faith o arbedion/toriadau a chynyddu'r dreth Cyngor yn uwch nag a fyddem yn ddymuno.</p>
Cynllun Digidol	<p>Mae disgwyliadau a thueddiadau pobl wedi newid yn sylweddol yn sgil y pandemig, ac mae hyn yn gyfle i weld os oes modd i ni wella profiad trigolion Gwynedd o wasanaethau rheng flaen a swyddfa gefn ymhellach drwy ddefnyddio technoleg ddigidol.</p>
Adolygiad strategol ar reolaeth iechyd a Diogelwch	<p>Mae'r prosiect yma yn edrych ar reolaeth strategol iechyd a diogelwch o fewn y Cyngor a'r ffordd mae hynny yn clymu i systemau llywodraethu a pherfformiad cyffredinol. Mae'n golygu cynnal adolygiad llawn o'r system reoli yn ei chyfanrwydd.</p>
Mabwysiadu Cynllun Rheoli Asedau Eiddo er mwyn sicrhau bod ein hystâd yn addas i bwrpas ar gyfer gweithio yn y dyfodol	<p>Byddwn yn mabwysiadu Cynllun Rheoli Asedau Eiddo o'r newydd fydd yn amlinellu cynllun y Cyngor o ran y defnyddio'n adeiladau i ddarparu gwasanaethau. Mabwysiadwyd y Cynllun Rheoli Asedau Eiddo diwethaf yn 2016, ac mae newid sylweddol wedi bod mewn trefniadau gweithio a darpariaeth gwasanaeth ers hynny. Mae'n amserol i</p>

	fod yn edrych ar reolaeth a rhesymoli'r stad yn unol â blaenoriaethau'r Cyngor ac anghenion y gwasanaethau a ddarperir ar gyfer trigolion Gwynedd. Law yn llaw a hyn byddwn yn cadarnhau ein trefniadau gweithio hyblyg a gweithio hybrid.
--	--

Cyfraniad at y 5 Ffordd o Weithio Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

	Hirdymor	Atal	Integreiddio	Cydweithio	Cynnwys
GWYNEDD YFORY - Rhoi'r cychwyn gorau posib mewn bywyd i'n plant a'n pobl ifanc					
Trawsnewid addysg ar gyfer plant yn eu blynyddoedd cynnar	✓	✓	✓	✓	✓
Cinio ysgol am ddim	✓	✓	✓		
Moderneiddio adeiladau a'r amgylchedd dysgu	✓	✓	✓	✓	✓
Hyrwyddo llesiant plant a phobl ifanc a lleihau'r gost o anfon plant i'r ysgol a heriau llesiant	✓	✓	✓	✓	✓
Ymestyn cyfleoedd chwarae a chymdeithasu ar gyfer plant a phobl ifanc y sir	✓	✓	✓	✓	✓
GWYNEDD LEWYRCHUS - Cryfhau'r economi a chefnogi trigolion Gwynedd i ennill cyflogau teilwng					
Hyrwyddo ein diwylliant ac economi ymweld gynaliadwy	✓	✓	✓	✓	✓
Adfywio cymunedau a chanol trefi	✓	✓	✓	✓	✓
Creu'r amgylchiadau gorau posib yng Ngwynedd i fusnesau a mentrau cymunedol ffynnu, a chefnogi pobl Gwynedd mewn i waith	✓	✓	✓	✓	✓
Cadw'r Budd yn Lleol	✓	✓	✓	✓	✓
GWYNEDD GLYD - Cefnogi pobl Gwynedd i fyw mewn cartrefi addas a fforddiadwy yn eu cymunedau					
Cynyddu'r cyflenwad o dai i bobl leol	✓	✓	✓	✓	
Ymdrin efo'r argyfwng costau ynni a thlodi tanwydd	✓	✓		✓	
Sicrhau nad oes neb yn ddigartref yng Ngwynedd	✓	✓		✓	
Rheolaeth ail gartrefi a llety gwyliau tymor byr	✓	✓	✓	✓	✓
GWYNEDD OFALGAR - Cefnogi trigolion Gwynedd i fyw bywydau llawn a diogel yn eu cymunedau					
Cefnogaeth Ataliol yn Lleol	✓	✓	✓	✓	✓
Byw'n Annibynnol	✓	✓	✓	✓	✓
Gofal Arbenigol o Ansawdd	✓	✓	✓	✓	✓
Cefnogi Llesiant Pobl		✓	✓	✓	✓
Cynllun Awtistiaeth	✓	✓		✓	✓
Datblygu darpariaeth breswyl i blant mewn gofal mewn cartrefi grŵp bychan	✓	✓	✓	✓	✓

	Hirdymor	Atal	Integreiddio	Cydweithio	Cynnwys
GWYNEDD GYMRAEG - Sicrhau ein bod yn rhoi pob cyfle posib i'n trigolion ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned					
Moderneiddio ac ehangu'r ddarpariaeth drochi ar gyfer dysgu Cymraeg i blant	✓	✓			
Hybu defnydd o'r Gymraeg gan drigolion Gwynedd	✓	✓	✓	✓	✓
GWYNEDD WERDD - Gwarchod harddwch naturiol y sir, ac ymateb yn gadarnhaol i'r argyfwng newid hinsawdd					
Gweithredu ar risgiau llifogydd	✓	✓	✓	✓	✓
Cynllun Gwastraff ac ailgylchu	✓	✓	✓	✓	✓
Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur	✓	✓	✓	✓	✓
Teithio Llesol	✓	✓	✓	✓	✓
Trafnidiaeth Gyhoeddus	✓	✓	✓	✓	✓
Cynllun Datblygu Lleol newydd	✓	✓	✓	✓	✓
Cymunedau Glân a Thaclus	✓	✓	✓	✓	✓
GWYNEDD EFFEITHLON - Rhoi trigolion Gwynedd yn gyntaf gan eu trin yn deg a sicrhau fod y Cyngor yn perfformio'n effeithiol ac effeithlon					
Cynllunio'r Gweithlu	✓	✓	✓	✓	✓
Datblygu diwylliant y Cyngor	✓	✓	✓	✓	✓
Sicrhau tegwch i bawb	✓	✓		✓	
Merched mewn arweinyddiaeth				✓	
Rheoli effaith toriadau cyllidol cenedlaethol	✓	✓	✓	✓	✓
Cynllun Digidol	✓	✓	✓	✓	✓
Adolygiad strategol ar reolaeth lechyd a Diogelwch	✓	✓	✓	✓	✓
Mabwysiadu Cynllun Rheoli Asedau Eiddo er mwyn sicrhau bod ein hystâd yn addas i bwrpas ar gyfer gweithio yn y dyfodol	✓	✓	✓	✓	✓